

Årsrapport 2000

Sola Historielag

Referat fra årsmøtet

Ådne Mæland var spurt på forhånd og hadde akseptert å være møteleder. Som referent ble sekretær Brit valgt.

Møteleder takket for tilliten og han startet med å lese §7 av vedtektene.

- Innkallingen til årsmøtet ble godkjent
- Årsberetningen ble gjennomgått. Det var avholdt:
  - 1 årsmøte
  - 10 styremøter
  - 7 medlemsmøter
  - 1 Historisk vandring langs Hafrsfjord fra Meling
  - Kultuminnedagen med Sola-turen
- Regnskapet ble gjennomgått av kasserer John Djup og ble godkjent. Laget har på høyrentekonto pr. 31.12.99 kr. 51.453,-. Han fortalte videre at det var betalt kr.4000,- til en ny C-14 datering.
- Kontigenten ble satt til kr.100,-,som før.
- Følgende rettelse ble gitt til årsmeldingen "Markering av utvandrerdagen 9.oktober" skal være "Leif Erikssonsdagen 9.oktober". Det var Arne Helvik som hadde stått for dette og påpekte feilen. Han fortalte at kommunene og skolene skulle flagge denne dagen. Han ville også sende skrivet videre til Kirke-og Undervisningsdepartementet.
- C-14 datering av arkeologisk funn ved Sola Ruinkyrkje, Torvald Sande orienterte om dette.
- Nyttårsaften i Sola Kulturhus. Leder ble rost for flott innsats sammen med Eva Linderud. Mottoet hadde vært "Ingen skal være alene".
- Torvald Sande fortalte kort om utstillingen som skal være i Sola Kulturhus til sommeren. Han vil sammen med krefter fra menighetene i Sola prøve å få til en utstilling om kvaliteten av vikingskip og kirkehistorie.
- Intervjuprosjektet. John Djup hadde intervju av 22 personer og Atle Skarsten, Karl Mikkelsen og Kåre Solheim foreslo å få brent intervjuene inn på CD.
- Torvald Sande hadde skrevet en historie om Solasangens far Ole Andreas Haga.
- Kulturminnedagen med Solaturen ble også tatt fram. Marianne Evensen kunne opplyse at det vil bli salg av et nytt Solatur opplegg fra 10.april. Ådne Mæland som også er med på dette fortalte at det vil denne gangen bli gitt opplysninger om turen til rektorer og FAU på skolene i Sola som et ledd i å få mere blest om turen.
- Logoen ble vist og etter noen små justeringer, vil den være klar for søknad om tillatelse til bruk av kunstneren Elisabeth Jarstø.
- Ådne Mæland leste så til slutt konklusjonen i årsmeldingen.

Årsmeldingen ble så godkjent.

Valg av styre:

Jostein Husebø la med glede fram valgkomiteens forslag for alle som var på valg hadde sagt ja til gjenvalg og følgende ble valgt med aklamasjon:

- Leder: Erik L. Sande 1 år
- Nestleder: Mari-Anne N. Hall 2 år
- Sekretær: Brit H. Hansen 2 år
- Varamedlem: Marianne Evensen 2 år
- Revisor: Bjørn Tunheim 2 år
- Valgkomitee: Reidar Melgård 2 år

Jostein Husebø kommenterte valget med at han mente det skulle vært gjort en endring i vedtektene etter siste årsmøte. For å få kontinuitet i valgnemda, så skulle en vært valgt for 3 år. Han sa at dette burde være en sak for styret.

Medlemsmøte nr.1

Dato: 17/2-00
Sted: Kulturhuset

"VESTLANDSK BYGGESKIKK FRA GAMMEL TID". Kårsør: Ove Magnus Bore – Direktør, Stavanger Museum

Referat møte nr. 1

Til stede: 20

Etter pausen ønsket leder kveldens foredragsholder Ove Magnus Bore velkommen . Han er nå direktør ved Stavanger Museum men det var da han var som Fylkeskonservator i Hordaland at han jobbet med dagens tema, nemlig VESTLANDSK BYGGESKIKK FRA GAMMEL TID.

Han gjorde foredraget interessant med visning av lysbilder som ga oss en god fortåelse i de forskjellige bygge tradisjonene. Faktisk så er det et byggemønster , selv om det ofte ser rotet ut på gamle gårdstun med mange forskjellige slags bygninger og bygningstyper.

Han startet med byggeskikk for litt mer selskaplige hus som Sandsgård på Nedstrand fra 1777 til mer simple hustypene til fiskebøndene som naust, sjøhus, saltbuer og garnbuer. De brukte mye bølgeblikk (1850-1920) mens andre bygde hus av torv og stein. Mange måtte ta det de hadde og det førte med seg at det var f.eks var skinn på en vegg og trepanel på andre, ofte både stående og liggende panel.

Typisk for vestlandet var å bygge i klynge dvs så-kalte klyngetun. I 1870 ble flere av husene flyttet fra disse tunene for å ligge mer for seg selv. Noen ganger var det kun et hus andre ganger flere av husene. Dette var pga utskiftingsloven fra 1821 der en ved lov samlet jordstykker og teiger til å danne større sammenhengende åkerstykker. Det gjorde jordbruket mer rasjonelt, men førte til at de måtte sette husene på egen eiendom.

Gjennom tidene har bygningene skiftet stil hvor en f.eks i stein og jernalderen med dyr i den ene enden av langhusa og folk i den andre til på 1700-tallet hvor en hadde stova og uthuset i et bygg. Allerede i middelalderen begynte en med laftet tømmer og hustypene ble mer adskilt med egen særfunksjon.

Ove Magnus Bore kunne fortsatt lenge, men det ga alle oss en ny opplevelse slik at når vi nå reiser rundt i distriktet ser vi på bebyggelsen med et nytt og mer nyansert syn, husbygging er også en del av vår kulturarv.

Medlemsmøte nr.2

Dato: 1/4-00

Sted: Sola Strandhotell

Kulturelt program i anledning årsmøte i RHÆ

I anledning av at Sola Historielag arrangerer årsmøte for Rogaland Historie og Ættesogelag på Sola Strandhotellørdag den 1.april, inviteres medlemmene av Sola Historielag med følge til å være med på den kulturelle delen av opplegget for dette årsmøtet. På grunn av at vi og hotellet må planlegge denne delen tidlig, må vi allerede neste uke (den 23 .mars) ha tilbake-melding på hva dere vil være med på.

På listen under ser dere det interessante programmet som dere kan velge ut fra:

- kl. 12:00-13:00 Lunsj buffet på Sola Strandhotell (pris 275,- pr. pers.)
- kl. 13:15 Sola Ruinkyrkje.Foredrag og omvisning av Alf Tore Hommedal
- kl. 15:00 Sola Flymuseum. Omvisningen ledes av Bjørn Skogen og tre andre guider.
- Kl.19:00 Middag. Vi inviterer til en humørfylt kveld med middag på Sola Strandhotell.

Erik L. Sande vil være toastmaster og han vil fremføre en del utvalgte revynummer, men vi kan også vente oss annen underholdning. En svingom håper vi også på.

Referat møte nr. 2

Til stede 58

Sola Historielag hadde i år fått oppdraget med å arrangere årsmøte for Rogaland Historie og Ættesogelag. Vi hadde valgt Sola Strandhotel som et egnet sted. I tillegg til selve årsmøtet hadde vi også lagt opp til et historisk og sosialt program, noe som faktisk var første gangen for en så gammel forening.

Årsmøtet: Årsmøtet startet kl.11:00 og vår leder, Erik L. Sande ble valgt til ordstyrer. Det vervet utførte han kjapt og effektivt, men med en hyggelig tone. Møtet ble avviklet uten de store sakene, så resten av dagens program kunne starte. Hvor det første var:

Lunsj buffet: på Sola Strandhotell

Sola Ruinkyrkje: Torvald Sande hadde fått Alf Tore Hommedal til å holde foredrag og omvisning. Hommedal holdt et engasjerende og interessant foredrag og ingen kan vel mer om kirken og arkitekturen enn han. Alle som var her for første gang fikk et fantastisk inntrykk i det nydelige solskinet.

Sola Flymuseum: Omvisningen ble ledet av Bjørn Skogen og tre andre guider og det var interessant og mye nytt. Faktisk var det flere av deltakerene som hadde ting og fortellinger å bidra med.

Middag og sosialt samvær.

Vi inviterte her til en humørfylt kveld med middag på Sola Strandhotell. Det var 25 til stede.

Vi startet kvelden med å synge Solasangen hvor Odd Fjælberg spilte trekkspill til. Så fortalte, hotelldirektør Jan Johnsen, den unike historien om hotellet og dens mange saler og om Axel Lund som startet det hele. Birger Lindanger og Sigmar Myhre bidro med historier og vitser under middagen. Atle Skarsten avsluttet middagen med å takke for maten Erik L. Sande var toastmaster hele kvelden og gjorde en fantastisk innsats med flere revy innslag. I tillegg hadde han tatt med seg masse utstyr som gitar, trekkspill, munnspeil, syntesizer, CD spiller etc. så det skulle være mulighet til å prøve seg for alle. Litt dans ble det også. Vi tror at for de fleste ble det en minnerik kveld.

Medlemsmøte nr.3

Dato: 13/4-00
Sted: Kulturhuset

Sola under 2. verdenskrigen

Over: Fra den russiske fangeleiren på Sola. (hvor idrettsplassen og Åsenhallen er idag.)

Invasjonen 1940. Som fritt land igjen, gjenoppbygging.

Kåsør : Knut Rommetveit

Heimefront og milorg i vårt område

Ved: Torvald Frafjord

Referat fra møte nr. 3

Til stede: 33

Leder åpnet kveldens møte i kulturhuset med å ønske kveldens foredragsholdere velkommen. En spesielt velkomst til Marit Egaas fra Sola Bibliotek og deretter ble Knut Rommetveit og Torvald Frafjord ønsket velkommen.

Marit Egaas opplyste om hva biblioteket kan tilby av bøker for de som var spesielt interessert i historie. De har stor samling lokalhistorie og bygdebøker og kunne i tillegg skaffe andre bøker og stoff fra hele landet. De har tilgang på internett for publikum hvor en også kunne få hjelp fra de som jobbet der. Videre forklarte hun at de hadde en mengde flyfoto fra Widerøe fra 50-tallet. Hun ønsket at stoff folk hadde om lokalhistorie kunne bli samlet på biblioteket.

Marit Egaas forklarte deretter litt om Rogaland Folkeakademi, som skal starte opp i Sola før sommeren. Sola Hist.lag burde også bli medlem . Hun hadde ellers flere idéer om ting de kunne gjøre felles med historielaget. Det var helt tydelig at Marit Egaas og biblioteket ønsket et nært samarbeid med laget. Alt dette blir saker for styret i Sola Hist.lag.

Deretter startet hoved-delen av kveldens møte som handlet om krigens dager på Sola. For å fa en skikkelig ramme om dette startet vi med å synge Norge i rødt,hvitt og blått og Odd Fjælberg spilte på trekkspillet med stor innlevelse.

Deretter fikk Knut Rommetveit ordet og startet med da han som 16-åring opplevde invasjonen. Sola kommune som den gangen var en typisk jordbrukskommune med litt fiske var en god plass å bo i med Solakrossen som sentrum, med sitt handelslag, mølle og meieri.

Den 9.april 1940 opplevde han ikke dramatisk og det tok litt tid før folk opplevde at det var krig.

Bombingen de første dagene var konsentrert om flyplassen og han fortalte at de lå på Storaberget og så på. Han nevnt også kapt.Kristensen som mer eller mindre alene prøvde å holde tyskeren på avstand med mitraljøse.

De ble så tvangs-evakuert fra Sola og måtte gå med alle husdyra til Bryne. Tyskerene overtok så husene, mens noen ble fjernet for å bygge ut flyplassen. Knut Rommetveit sa at han ikke var hjemme på Sola fra 1942 til krigens slutt, og sa at redsel og frykt ikke var det værste, men å leve uvisshet. Etter å bodd 5 forskjellige plasser under krigen var det stor glede da krigen var slutt slik at de kunne komme hjem og starte oppbyggingen.

Oppbyggingen var vanskelig, da det var rasjonering på materialer, men det som hjalp det offentlige var alle tysker brakkene som i flere år huset kommuneadministrasjonen, framhalds-skole og ikke minst svetteboksen som ble brukt til turn og dans.

I Sola etter krigen var det en god del innbyggere, og de fleste hadde gjøremål på flyplassen i og utenfor det militæret. Det var lite penger i omløp og det var få reelle skatteyttere. På Sandefeltet betalte en ca. 3000,- for en tomt og alle som gikk til kommunen og sa de ville ha tomt, fikk. Tiden utviklet seg senere mye fortere og en fikk bedre vei og vann til Tananger, en fikk raffineri og Norscobasen. Han takket for seg og så var det kaffepause.

Neste fordragsholder eller skal vi heller si bidragsyter var Torvald Frafjord, som hadde vært spion. Det gikk litt tregt i begynnelsen da han ikke likte å stå foran en forsamling. Men med god jobbing fra leder kom det fram mye spennende.

Han var allerede som 18 år gårdbruker, men tyskeren tok gården for å lagre bomber (de var lyseblå husket han). Han ble så av Magne Bakka, vennen til søstra hans, i 1943 vervet som spion.

Han skulle ha i oppdrag å telle tyske fly og han syklet rundt i flyplass-området og hadde fått tegninger av flytypene.

Fra en tysker ved navn "Paul" ordnet han seg grenseboerbevis og hadde en passersedel til å bevege seg fritt. Denne "Paul" var en kjekk kar, men han drakk mye og røyk i hop med offiserene. En gang han satt i arresten (et hønsehus) og Torvald sykla forbi ropte han til ham om han ville gi ham mat gjennom nettingen. Dette gjorde han og etter dette ble han en god venn og ordnet seinere passerseddel. Torvald måtte sykle rundt med en spade på bagasjebrettet for å lure tyskeren til å tro at hadde jobb der. Han hadde også med seg en liten kikkert med kun et øye. En tysk sivilist hjalp ham også med tyde flytypene.

Meldingene sine måtte han skrive i kode og levere dette i et hull på pissoiren på Sandnes like ved jernbanen. Flere av de andre motsandsfolkene måtte rømme til England eller ble tatt til fange, torturet og noen skutt, men identiteten til Torvald ble ikke røpet.

Torvald fortalt også hjelpen han fikk av Nils Sandanger om flyene på Forus. Han fortalte om narrefly av kryssfinér og narrekanoner.

Torvald Frafjord fikk diplom og deltaker bevis for sin innsats og han sa til slutt at reaksjonene på alt presset kom først etter krigen. Etter han var ferdig fikk han god applaus av tilhørerne.

Medlemsmøte nr.4

Dato: 19/10-00
Sted: Kulturhuset

Sola kommune fra 1930 til 2000

Solakrossen 1930

Solakrossen 1952

Vi er så heldige å få Per Skjørestad til å fortelle fra boken han skriver om Sola's historie fra 1930 til år 2000

Referat fra møte nr.3

Til stede: 34

Leder Erik L. Sande ønsket alle velkommen, spesielt Per Skjørestad, kveldens foredragsholder samt John Aasland fra Madla Historielag.

Leder fortalte så om den opplevelsrike bussturen på Kulturminnedagen 10/9. Vi hadde bl.a annet vært innom "spøkelsesbyen" Shell Raffineriet, sett Domsteinene og hatt pause på Ølbergstunet.

Kveldens allsang var Solasangen.

Så fikk Per Skjørestad slippe til. Han fortalte at han hadde samlet 700 sider med stoff om Sola's historie fra 1930 til i dag. Dette oppbevarte han på en CD i en bankboks til han var klar for en utgivelse. Han delte deretter med oss noen glimt fra "gamle" dager i Sola, hvor han bl.a var innom dette:

- Herredsdelingen mellom Sola og Madla 1.juli 1930
- Kommunebudsjettet og skatten i 30-årene som viste at Sola var en fattig kommune.
- 1937 åpner flyplassen og etter bare 3 dager gikk et fly i bakken.
- 9.april 1940, kom 12 Junker -fly med tyske fallskjerm soldater
- Evakuering av 3000 personer og 6000 dyr (det var flere av de oppmøtte som hadde opplevd dette)
- 17.mai oppretter NS et formanskap felles med Madla
- Det ble fortalt om svartebørsen og livet ellers under krigen
- 9.mai 1945 overtok Gabriel Joa som ordfører etter en spak Jakob Stokdal

- 1948: Braathens kommer til Sola
- 1957 tomter på Sandefeltet kostet kr. 3,50 pr. m².
- Folkebadet i Solakrossen åpnet i 1961.
- Møte med Shell om raffineri første gang i 1956, så i 1960 og endelig 1965 1500 mann i arbeid.

Vi var ellers innom mange små notater om hvordan livet har vært i vår nære fortid.

Så ble det kaffepause.

Etterpå fikk vi anledning til å komme spørsmål og kommentarer til Per Skjørestad. Jan Asbjørnsen fortalte om historieboken som han var med på å skrive om Sola Flystasjon og ønsket gjerne et samarbeid med Per Skjørestad. Odd Fjælberg kunne kanskje bidra med bilder og historier fra drosjehytta i krossen.

Det ble diskusjon omkring Sola Kirken og hvorfor den ligger der den ligger.

Per Skjørestad ble også spurt når han ville gi ut boka. Dette ønsket han ikke før det økonomiske var i orden. Fred Roland sa at hvis kommunen skulle gi det ut så måtte det være kvalitets-sjekket og at det var historisk korrekt. Det måtte kanskje benyttes historikere for et slikt arbeid.

Kultursjefen opplyste at de hadde fått et pristilbud på 177 000kr. for å trykke opp 1000 nye eksemplarer av Gard og Ætt for Sola.

Per Skjørestad ble så overrakt gaven fra Historielaget.

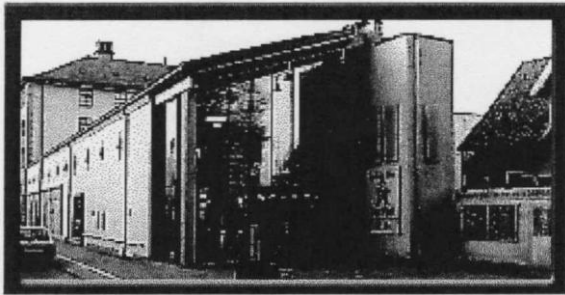
Arne Helvig fortalte så om arbeidet de hadde satt igang rundt Leiv Erikkson og faren hans Eirik Raude. Han klaget også på den labre flaggingen på utvanderdagen.

Medlemsmøte nr.5

Dato: 16/11-00

Sted: Arkeologisk Museum

Tur til Arkeologisk Museum.

Arkeologisk museum i Stavanger

Arkeologiske utgravinger

Vi er så heldige å ha fått til en egen kveld for Sola Historielag i Arkeologisk Museum i Stavanger.

Per Hærnes vil være omviser.

Få med dere den unike Europeiske vandre utstillingen. Leder Erik L. Sande har sett den, anbefaler den på det varmeste.

Referat fra møte nr.5

Til stede: 42

Det var rekord stort oppmøte denne kvelden. Leder kunne ønske 42 stk. velkommen til Arkeologisk Museum hvor den eldste frammøtte var 101 år.

Per Hærnes var omviser. Vi var heldige som fikk med oss den flotte vandreutstillingen "Norsjøens konger". Spesielt flott var modellen av "Nydam" skipet. Det var laget i eik og viste hvordan skip så ut som ble bygget i perioden 250 - 500 e.Kr.

Utenom dette var det mange spennende gjenstander å se, men steinen som de hadde funnet fram fra kjelleren var nok ikke den Gustav Rege ønsket å se, nemlig bautasteinen som stod mellom Regehaugene og som ble fjernet av tyskerne. Denne steinen var óg fra Rege og var en offerstein med skålgroper som var funnet i en steingard.

En annen stein som var en del av den faste utstillingen stammet fra Haga og hadde flotte helleristninger. En kopi er å finne på Storevarden skole.

Under hele rundturen øste Per Hærnes av sine fantastiske kunnskaper. I et monter så vi de kjente bronselurene fra Revheim. Det var også utstilt funnene fra Regehaugene, noe Gustav Rege satte pris på. Ellers forstod alle at med den korte tiden vi hadde til rådighet var det umulig å få med seg alt så vi blir nok nødt til å komme tilbake en dag.

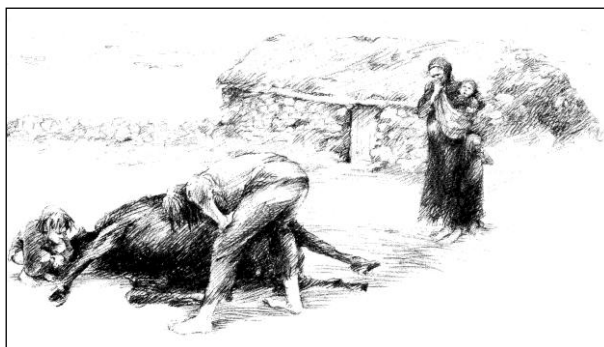
Etter omvisningen fikk vi en velfortjent pause med kaffe og rundstykker i kaffeterian til AmS.

Leder takket så Per Hærnes og minnet om julemøtet den 14.des: "*Fanta liv i Sola*" med *Birger Lindanger*. Han fortalte også om det flotte magnetometriske apparatet Torvald Sande hadde ordnet. Det var en Richard Binns i Trondheim (etter anbefaling med AmS) som vil utføre målingene på Domsteinen i Ølbergskogen, ved Ruinkyrkja og i nausttufta på Haga. Så fortalte han oss om prosjektet "Rasmus Sørnes" som Torvald holdt på med. Det er også en annen i vårt distrikt, Egil Reimers som holdt på med dette.

Medlemsmøte nr.6

Dato: 14/12-00
Sted: Kulturhuset

JULEMØTE I SOLA HISTORIELAG

Husmann - fattigstakkar eller nyskaper?

Vi er så heldige nok en gang å ha fått med oss en av de "skikkelige" historikerne i Rogaland, nemlig Birger Lindanger. Denne gangen vil han ta for seg livet som husmann. Han vil nok som vanlig gi oss en opplevelsesrik kveld.

Ellers blir det kos og drøs med bevertning

Referat fra møte nr. 6

Til stede: 39

Leder ønsket alle velkommen til årets julemøte. Tittelen for kveldens møte var "Husmann-fattigstakkar eller nyskaper" med Birger Lindanger. Leder oppfordret videre medlemmene til å komme med forslag til ting og tema de kunne ønske seg på møtene. Han fortalte også fra et møte hos Madla Historielag hvor de hadde et opplegg med 5-10 min innlegg fra medlemmene noe han synes var en idé vi også kunne ta opp. Han minte så om første møtet på nyåret, den 18. januar og sa at hjemmesiden til historielaget var nå kommet på plass. Det var også lagt opp til tippekurranser denne kvelden og han også tatt med gamle bilder fra Sande gård som han nylig hadde fått av en tremening i Minesota. Før selve foredraget ble det sunget "På låven sitter nissen" hvor Odd Fjælberg spilte trekkspill til.

Birger Lindanger begynte deretter foredraget sitt hvor han på en levende måte forklarte hva en husmann var og hvorfor det ofte var nyttig med husmenn. I Sola var det faktisk slik at de fleste bøndene var leilendinger, dvs at de ikke eide huset sitt, mens husmennene derimot ikke eide jorda, men husene. Det var kanskje derfor at de ble kaldt husmenn. En vet ikke når husmannsvesenet startet, men det kan ha vært på 1600 tallet og det varte helt fram til tidlig på 1900-tallet. Husmennene klarte vanligvis ikke bare å livberge seg på sin egen lille jordflekk og gjorde ofte andre oppgaver, faktisk var det via husmanns-systemet at man fikk spesialisering til andre yrker som smed, tømmermann osv. fordi husmannen hadde behov for dette for å overleve. Men i henhold til husmannskontrakten med bonden hadde husmannen flere plikter å utføre hos bonden, mens bonden hadde også plikt til

å hjelpe husmannen i dårlige tider. En har ofte inntrykk av at husmennene hadde mange unger, men det var faktisk ikke tilfelle for at kvinnene skulle få giftet seg måtet parten ha jord, noe som ofte førte til at de var gamle når de giftet seg.

Den første husmannen i Sola var på Austre Stangeland og Birger fortalte at han på en måte også hadde som oppgave å passe på at utmarken mot det som i dag er Sandnes kommune ikke ble benyttet ulovlig til beiting, Bonden kunne selv ikke kontrollere dette da gården lå for langt fra grensen. Det samme gjorde seg gjeldene på Tananger, hvor gårdene Mæland, Meling og Myklebust hadde små jordteiger ned mot det som er Tananger havn i dag. Det var for langt fra selve gården til at de selv kunne ha god nok kontroll og husmenn ble derfor plassert der Birger hadde flere artige historier og kunne nok fortsatt hele kvelden, men fant selv ut at nå trengte vi pause.

Men først sang vi ”Glade Jul” og så fortalte Marianne Evensen om byggeskikk prisen som i år skulle gå til Reidar Sande.

Isteden for rundtsykker hadde vi julegrøt i pausen. Marianne med husbonden hadde stått for grøten som kostet kr. 50,- pr.pers.

Rolf Soma, Reidar Melgård og Jostein Husebø vant tippeleken. Deretter fikk Lars Vaage ordet hvor han fortalte om et stort amerikansk slektstevne han hadde vært på. Han er selv president i Sons of Norway og ivrer for arbeidet med utvandringen og slekta i Amerika. Han fortalte oss om arbeidet i foreningen, Sons of Norway.

Medlemsmøte nr.7

Dato: 18/1-01

Sted: Kulturhuset

Den utvandrede Sola buen

Som et ledd i utvandrererejubileet har vi fått Atle Skarsten til å fortelle om arbeidet sitt med boken om de utvandrede Solabuene.

Erik L. Sande vil i tillegg vise unike bilder fra Sola tatt for ca. 90 år siden som han nettopp har fått lånt med fra Amerika.

Referat møte nr. 7

Til stede: 48

Leder ønsket alle velkommen til møtet og spesielt dagens foredragsholder ”forfatter” Atle Skarsten. Tittelen for kveldens møte var ”Den utvandrede Sola-buen”. Etter frammøtet å dømme var dette et tema som virkelig fenget.

Som vanlig ble møtet startet med at vi sang og Odd Fjælberg spilte trekkspill til.

Foredraget startet Atle med hvordan han ble interessert i dette med utvandring allerede som liten, da foreldrene fikk besøk av en onkel fra Amerika. Han har nå fått støtte til å skrive en bok om dette og er godt i gang. Faktisk får han hele tiden inn nytt stoff, men har nå måttet si stopp for han må gjøre seg ferdig med det han allerede har mottatt.

Han startet med nordmenns utvandring fra Leiv Eriksson satt stedet på kartet og til norske sjøfolk som via Holland kom seg over mens selve emigrasjonen startet ikke før midt på 1800-tallet. Fra Sola utvandret det fram til 1930 totalt 35 familier og ca. 40 enkelt personer, mange av disse endte opp i San Fransisco. Ofte var overturen finansiert av de som allerede var over, vanligvis slekt, en billett som de måtte betale tilbake med arbeid i det nye landet. Dette gjorde at det ofte var lettere for mange å få til å emigrere. Overfarten var ofte hard, hvor flere omkom. Faktisk var denne overfarten så hard at enkelte aldri vendte tilbake til moderlandet pga av minnet om overfarten.

Da de kom fram til Ellis Island måtte alle gjennom grundig helsesjekk, ofte etter å ha ventet i lange køer i dagevis.

Atle snakket om skjebnen til flere Solabuer og illustrerte dette ned flotte bilder , en bygde skyskapere, en ble gullgraver, mens de fleste ble bønder eller sjømenn. Atle selv hadde vært over i Eureka, California for å se hvor slekta hans med Gudmund "Midnight" Olsen i spissen holdt til. Han drev med tømmerfart på østkysten og det hendte ofte at det bare var lokale "Solabuer" om bord. Atle fortalte mye om denne halsprekkende aktiviteten med lasting av tømmer fra et såkalt "Doghole".

Som vanlig gikk tida altfor fort når vi har en så engasjert foredragsholder og vi måtte jo ha litt kaffepause og.

Etter pausen fortalte leder Erik L. Sande om sin impulstur til sine slektinger i North Dakota. Her hadde han kommet over noen for ham ukjente bilder fra Sande gård som han hadde fått låne. Disse bildene engasjerte flere i salen, men som vanlig hadde også Erik L. flere historier rundt disse bildene.